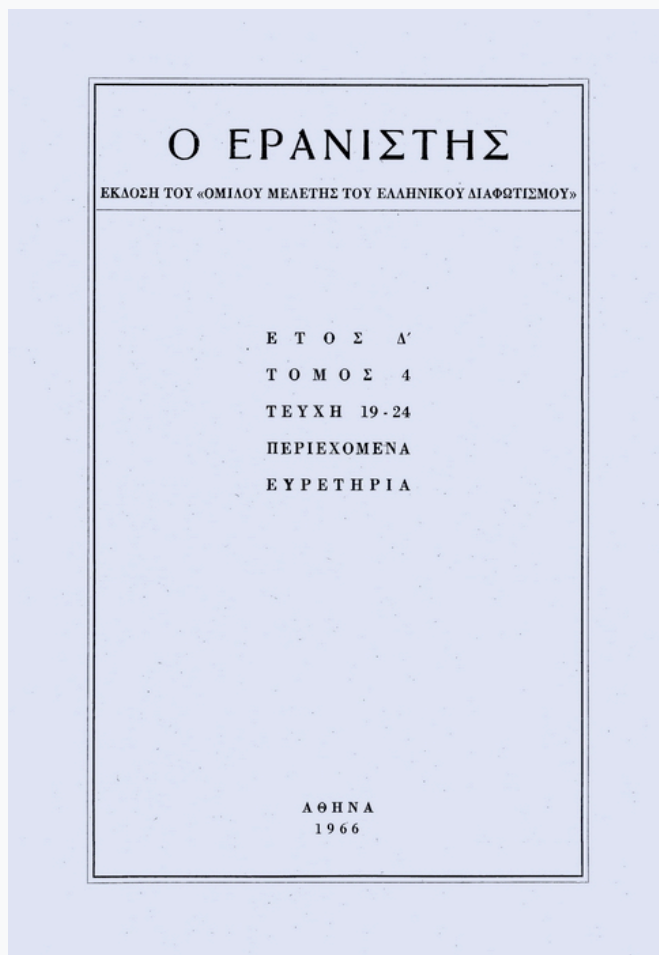

The Gleaner

Vol 4 (1966)

Ηλία Σταθόπουλου «Γραμματική της νέας και αρχαίας Ελληνικής γλώσσας». Βιβλιογραφική διεύκρινση

Εμμ. Ι. Μοσχονάς

doi: [10.12681/er.9660](https://doi.org/10.12681/er.9660)

Copyright © 2016, Εμμ. Ι. Μοσχονάς

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Μοσχονάς Ε. Ι. (2016). Ηλία Σταθόπουλου «Γραμματική της νέας και αρχαίας Ελληνικής γλώσσας». Βιβλιογραφική διεύκρινση. *The Gleaner*, 4, 191–193. <https://doi.org/10.12681/er.9660>

ΗΛΙΑ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ “ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ,,

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

Βιβλίο πετυχημένο στην εποχή του ἀλλ' ἄτυχον γιὰ τὴν νεώτερη βιβλιογραφικὴ ζήτηση ἢ *Γραμματικὴ τῆς νέας καὶ ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης* τοῦ Ἡλίου Σταθόπουλου κυκλοφόρησε γιὰ πρώτη φορά στὴν Ἀθήνα στὰ 1851. Ὡς τὰ 1882(;) ὁπότε, ἀπ' ὅσο γνωρίζω, ἔγινε ἡ τελευταία τῆς ἐκδοσῆς, τυπώθηκε δέκα τουλάχιστον φορές. Ἀπὸ τὶς πολυάριθμες αὐτὲς ἐκδόσεις περισσότερον γνωστὴ μᾶς εἶναι ἡ πρώτη. Ἀπὸ τὶς ὑπόλοιπες ἡ δευτέρα καὶ ἡ τέταρτη¹ εἶναι γνωστὲς ἑμμεσά, ἀπὸ τὴν βιβλιογραφία τοῦ Κουμανούδη, ἡ τρίτη λανθάνει, ἐνῶ οἱ μεταγενέστερες ἐκυκλοφόρησαν στὰ μετὰ τὸ 1863 χρόνια γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἔχομε συστηματικὴ βιβλιογραφία².

Ἀκόμη ὅμως καὶ ἡ ἀπὸ αὐτοψία γνωστὴ πρώτη τῆς ἐκδοσῆς δημιουργεῖ μερικὰ προβλήματα. Τὰ ἀντίτυπα τῆς ἐκδοσῆς αὐτῆς, ὅσα γνωρίζω, παρουσιάζουν δύο διαφορετικὰς μορφάς, χωρὶς καμμιά νὰ εἶναι καὶ ἡ ἀρχικὴ, ἡ ὁποία φαίνεται πὼς εἶχε τὴν ἀκόλουθον διάταξιν: μπροστὰ ἀπὸ τὴν Γραμματικὴν ὑπῆρχαν τὸ φύλλον τοῦ τίτλου, μιὰ ἐκτενὴς ἐπιστολὴ-ἀφιέρωσις πρὸς τὸν Ὅθωνα (σελ. α'-νστ') καὶ τὰ Προλεγόμενα στὴν Γραμματικὴν (σελ. νζ'-ον'). Ἡ μορφή ὅμως αὐτὴ εἶναι γιὰ μᾶς θεωρητικὴ, ὑπῆρξε δηλαδὴ μόνο πρὶν ἀπὸ τὴν κυκλοφόρησιν τῶν ἀντιτύπων. Ἡ ἀνωμαλία ξεκίνησε ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Ὅθωνα ἀφιέρωσιν τοῦ συγγραφέα. Ἐνῶ τὸ τύπωμα τοῦ βιβλίου μὲ τὴν πιὸ πάνω διάταξιν τέ-

1. Ἀπὸ τὴν τέταρτην ἐκδοσιν, ἀν ὅχι καὶ ἀπὸ νωρίτερα, ἀφαιρεῖται ἡ «Γραμματικὴ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης» (σ. 1-152) καὶ ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου περιορίζεται σὲ *Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης*.

2. Ἀπὸ τὶς μεταγενέστερες τοῦ

1863 ἐκδόσεις γνωρίζω τὴν πέμπτην, 1865 (ΕΒΕ Γλῶσσ. 3603), τὴν ἕκτην, 1870 (ΒΒ), μιὰ τοῦ 1875 χωρὶς ἀριθμὸν ἐκδοσῆς (ΕΒΕ Γλῶσσ. 3603F.), τὴν ὅγδοον, 1878 (ΕΒΕ Γλῶσσ. 3604 καὶ ΔΒΠ 3772), καὶ τὴν δέκατην, 1862 [=1882;] (ΔΒΠ 674).

λειωγε (τὰ Προλεγόμενα ἔχουν χρονία 21 Ἰουλίου 1851, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς ἀνταποκρίνεται στὴν περάτωση τοῦ τυπώματος) ὁ συγγραφέας πληροφορήθηκε ὅτι ἡ ἀφιέρωσή του στὸν βασιλέα ἀπαιτοῦσε καὶ βασιλικὴ ἄδεια. Μετὰ ἀπὸ ταλαιπωρίες ἐνὸς μηνὸς περίπου ἡ σχετικὴ του αἴτηση ἀπορρίφθηκε (19 Ἰουλίου 1851). Μὴ μπορώντας λοιπὸν νὰ τὸ ἀφιέρῳσι στὸν Ὅθωνα, εὐεργέτη του σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῶν σπουδῶν του, ἀναγκάστηκε νὰ ἀποσπάσει ἀπὸ τὸ βιβλίον ὅχι μόνον τὴν ἐπιστολὴ ἀλλὰ καὶ τὰ Προλεγόμενα, ὁλόκληρο δηλαδὴ τὸ μέρος μὲ τὴν ἐλληνικὴ σελιδαρίθμηση. Ἔτσι τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε μὲ νέα μορφή, τὴν πρώτη γνωστὴ σὲ μᾶς, στὴν ὁποία τὴν πρὸς τὸν βασιλέα ἐπιστολὴ - ἀφιέρωση ἀντικατέστησε, ἀμέσως μετὰ τὸν τίτλον, ἓνα φύλλον μὲ ἀφιέρωση στὸν ἀδελφὸ του Σταῦρον.

Τὸ κομμάτι ποὺ ἀποσπάσθηκε ἀπὸ τὴν Γραμματικὴ ἀποτελέσει πρὸ χειρα χωριστὸ φυλλάδιον. Στὴν ἀρχὴ του προστέθηκε ἓνα τετρασέλιδον μὲ τίτλον *Τὰ κατὰ τὴν ἀνάθεσιν τῆς Γραμματικῆς μου*, μὲ ἐλληνικὴ καὶ αὐτὸ σελιδαρίθμηση. Σκοπὸς τοῦ νέου κειμένου εἶναι νὰ ἐξιστορήσει τὴν ὅλη διαδικασίαν ὡς τὴν ἄρνηση τοῦ Ὅθωνα νὰ δεχθεῖ τὴν ἀφιέρωση καὶ ἰδίως, καθὼς εἶναι γραμμένον μὲ δίκαια ἐχθρικὴ διάθεση, νὰ ἀποτελέσει ἀντίδοτον στὴν ἐπιστολὴ τὴν ὁποία διέπει αἰσθημα εὐγνωμοσύνης γιὰ τὶς παλιὰς εὐεργεσίας. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὅποιο στὸ χρωματιστὸ ἐξώφυλλον — σελίδα τίτλου δὲν ἔγινε — ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐπιγραφή τοῦ νέου τετρασέλιδου ὡς τίτλος ὁλόκληρου τοῦ φυλλάδιου.

Καὶ ἡ νέα ὁμὼς διάταξη τῆς Γραμματικῆς δὲν κρατήθηκε σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα. Σὲ μερικὰ, χωρὶς νὰ ἀφαιρεθοῦν ἡ ἐπιστολὴ καὶ τὰ Προλεγόμενα, προστέθηκαν ἡ ἀφιέρωση τοῦ συγγραφέα στὸν ἀδελφὸ του καὶ *Τὰ κατὰ τὴν ἀνάθεσιν τῆς Γραμματικῆς*· μορφή λαθεμένη βέβαια ἡ ὁποία ὥστόσο ἀποτελεῖ μιὰ ἄγνωστη διβλιογραφικὴ ὑπόσταση καὶ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ προχωρήσουμε στὴν ἐξῆς προσθήκη στὴν *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800 - 1863*.

★ Α599.- Γραμματικὴ τῆς νέας καὶ ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης συνερανισθεῖσα ὑπὸ Ἡλία Σ. Σταθοπούλου. Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητευόντων εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος. — Τὰς ἐπιδόσεις --- καλῶς ἐχόντων. (Ἰσοκρ. Εὐαγορ.) — Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἰω. Ἀγγελοπούλου. (Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀθηνᾶς ἀριθ. 274.) 1851.

Εἰς 8ον, φ. 2 ἀ. ἀ. + σ. δ' + σι' + 510. ΓΕΝ. Fam. 90, BB, Βιβλιοθήκη ΚΝΕ/ΒΙΕ.

Τέλος, ἀντίτυπο τῆς τέταρτης ἐκδοσης ποὺ ὑπάρχει στὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη μᾶς ἐπιτρέπει νὰ κάνουμε τὴν ἀκόλουθη συμπλήρωση :

9022. Ἡ ἐξ αὐτοψίας περιγραφὴ ἔχει ὥς ἐξῆς :

★ 9022.- Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Συνερανισθεῖσα ὑπὸ Ἡλίας Σ. Σταθοπούλου Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητευόντων εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος. Ἐκδοσις τετάρτη ἀμετάβλητος. — Τὰς ἐπιδόσεις --- καλῶς ἔχόντων. (Ἰσοκρ. Εὐαγορ.). — Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἰω. Ἀγγελοπούλου. (Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀθηνᾶς ἀριθ. 274). 1862.

Εἰς 8ον, φ. 1 ᾱ. ᾱ. + σ. 333 + 1 ᾱ. ᾱ. λ. ΕΒΕ Γλωσσ. 3607c, ΔΒΚ.

Ἑμμ. I. Μοσχονᾶς